

Ce ne leaga

Smaranda Vultur

Din arhiva foto care însoțește interviurile cu evrei timișoreni răsar chipurile celor altădată tineri : zâmbesc, sunt solemni sau tandri, încordați și mândri, cum e trupul lui Edith când calul învinge obstacolul, smeriți, precum privirea mamei care își contemplă copilul, scufundați în ei înșiși și vorbind cu Dumnezeu precum rabinul Ernest Neumann vorbind în fața credincioșilor săi, emoționați precum e Andrei când aprinde lumânările de Hanuka sau Marianne când cântă la pian, nonșalanți precum tinerii care schimbă câteva cuvinte în timp ce se plimbă pe Corso sau veseli și amuzați precum cei din familia care petrece de Purim într-o sufragerie luxoasă, fiind greu de identificat sub măștile și costumele haioase. Putem în continuare povesti despre chipurile din imagini, le putem adăuga altele, chiar pe ale noastre, pe cale de a nu mai fi tineri sau pe cele ale celor deja îmbătrâniți, putem întregi spectacolul vieții, începând istoria fiecăruia dintre noi din alt punct al ei. Cum ar fi de aici : ce mă leagă pe mine de comunitatea evreilor timișoreni și bănățeni ?

Este, cred, mai întâi de toate, prietenia : cu Rolla, cu Tommy, cu Getta, cu Edith, cu Marianne, cu Olga și mama ei Ana, cu Lidia, cu Adriana R., cu Andrei S., Geza, Marietta, Mișu, Stella și Ivan și cu toți cei foarte numeroși pe care i-am ascultat povestind despre viața lor și a familiilor lor, despre dureri și bucurii, despre tinerețe și bătrânețe, despre timpul care trece și nu în ultimul rând despre o comunitate care a lăsat la fiecare pas o urmă în orașul în care m-am născut.

Despre aceste urme puse în cuvinte pentru a face cunoscută vocația de a construi relații umane durabile, precum alții construiesc poduri sau clădiri, despre cei pe care îi unește credința, arta sau spiritul civic, mai presus de ideologii, despre cei care au avut puterea să se ridice deasupra răului extrem sau a răului mărunț și să continue viața, despre cei care îl respectă pe celălalt în diferența lui, despre înțelepciune și iubire, dar și despre râsul vindecător, am avut destule de învățat ascultând și ținând minte, pentru a spune și altora.

Prin cele două cărți despre și cu evreii din Banat, am devenit fără să o știu de la început și împreună cu tinerii care m-au ajutat, "purtătoare de cuvânt" în țara memoriei, acel ținut cu margini mișcătoare, ce își cucerește prin povestire, puțin câte puțin teritoriile pierdute. Am simțit forța pe care o are această memorie de a întări legăturile, de a răscumpăra și de a ne apropia unii de ceilalți, de a ne întrerupe exodul în singurătatea proprie și de a ne face să privim cu empatie și mai multă înțelegere pe cel de lângă noi.

Mă gândesc că Timișoara a fost poate un spațiu privilegiat pentru acest exercițiu al memoriei și această experiență a vieții care se îmbogățește din răgaz, din atenția binevoitoare, din povestire, din privirea curioasă orientată fără prejudecăți spre cel altfel decât noi, pe care nu l-am putea ști și întâlni dacă nu ne-am cunoaște mai întâi pe noi înșine. E ca un joc cu suprafețele și adâncimile, în care chipurile ni se întregesc din reflexele pe care le aștern ele însele, unele asupra altora și din cuvintele pe care ni le spunem, pe care le așteptăm de la ceilalți, pe care le transmitem mai departe, îmbibate de emoții, nostalgii, întrebări sau tăceri. "Despre cuvântul care leagă" – așa s-ar putea numi povestea orelor și zilelor care își recapătă până la detalii realitatea pe care povestea o despică și o reîntregește, dând temei amintirii, dând chip celui care nu mai e, construind pedestale pentru fiecare din ei, afirmând dreptul fiecăruia la propria lui porție de nemurire și recunoaștere.

Smaranda Vultur, scriitoare, antropolog, profesoară, Timișoara, Universitatea de Vest